

Protokół przesłuchania świadka

Dnia 13 czerwca 1946 r. w Warszawie Wiceprokurator Ekspozytury w Warszawie Prokuratury Specjalnego Sądu Karnego w osobie Z. Rudziewicz przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka

Świadek po uprzedzeniu go o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania i pouczeniu o treści art 106 K.P.K. zeznał co następuje:

Imię i nazwisko Leon Wojuszkowski.
 Data urodzenia 12. I 1894
 Imiona rodziców Władysław i Maria
 Miejsce zamieszkania W-wa Nieporęcka 14 m 26.
 Miejsce urodzenia W-wa
 Wyznanie r. kat.
 Zajęcie starosta Praga - Południ
 Wykształcenie 2 klasy gimnazjum w W-wie
 Karalność nie karany.

Z zawodu jestem metalowcem. Przed wojną pracowałem w fabryce drutu i gwoździ pod firmą „Belgijska Spółka Akcyjna” ul. Dębacka 1 w Warszawie. Byłem członkiem zarządu związku metalowców z siedzibą ul. Szeroka 22.

Gdy Niemcy weszli do Warszawy, członkowi zarządu związku związałem dwukrotnie przepisy Hitlera zmuszające do wycofania związków zawodowych, przedstawiali wszystkie oficjalnie zburzać ich. Nie pamiętam, czy Niemcy wydali wyzwanie rządzeni o rozwiązaniu związków zawodowych w Polsce.

Przypominam sobie, iż zaraz po wkroczeniu Niemców do Warszawy, wydali oni ogólny zakaz istnienia związków organizacyjnych i stowarzyszeń zawodowych jak i stowarzyszeń politycznych jak zawodowych, a nawet sportowych. Zdaje mi się, że rządzeni to wydali śladem wojskowym. Pomimo zakazu

Wojuszkowski

członkowie związku w zawodowych ugrupowaniach ze sobą
potajemnie kontakt. Generalny sekretarz mojego okręgu
Töpfner Wilhelm został zabity podczas operacji so-
jennych w 1939 r. Niebawem wybił się na pierwsze
miejsce dobytech szarych sekretarzy okręgowy Piętek.
Utrzymywał on kontakty z członkami okręgu: z daw-
nymi inspektorami pracy i należał do podziemnego ru-
chu oporu. Został on w 1943 r. zaarrestowany przez gesta-
powców u siebie w domu; zginął jego zabili gestapowcy we
miejscu, a jego samego wzięli na powiat, potem
rozstrzelali go w publicznej egzekucji. Truiznieniem jego
nazwisko na plakacie podpisanym przez dawódek SS-Po-
licai Mosera, podwładnego Fischera.

Podczas okupacji pracował nadal w fabryce
dwóch, która podlegała nadzorowi niemieckiemu;
produkcja częściowo szła na rzecz Niemców. Pomimo
to położeni robotników było tragiczne. Za sam godzin
pracy zarabiano pięćdziesiąt 7 bałdy z których ^{dziesięć} szło
złoty pracy oznaczonych rozporządzeniem niemieckim
a których nie wolno było przekroczyć. Za, jak
majster, zarabiałem 12 zł. dziesięć, ceny zaś ży-
wności spożywanych były wysokie: kilogram kartofli
kosztował 7 zł; słonina dochodziła do 100 zł przelicznie.
Robotnik obmagany kartki żywnościowe tak
jak każdy mieszkaniec, na które dostawał pięćdziesiąt
250 gr. dziesięć chleba, ukon 3/4 dekka mieszanin (mi
zawra), 10 dekka mięsa mieszanin (mi zawra).
i trochę marmu lady. W naszym fundacji biurowej ro-
botnik mi dostawał przydziałów dodatkowych. Długo

Wojciech

w maju 1944 r. przyznano nam dodatkowy ryż: 10 kg
 na pracownika, z których połowa była sucha, 1/2 kilo-
 kasny jęczmiennej. Robotnicy nie otrzymywali żywno-
~~ści~~ ^{dzielnicy} ~~nie~~ mięsa. Pod względem od-
 zwożenia kartkowe artykuły nie miały żadnej wartości.
 Wobec tego położeniu ekonomicznemu robotników było
 tragiczne, odpowiedzialności za to ponosi gubernator
 dystryktu, gdyż on kierował administracją, a między innymi
 orientował się jako niewspółczesności istniejącej pomiędzy
 zarobkami i cenami artykułów spożywczych.
 Zarządzenie niemieckiej administracji wyrażało do zagrożeń
 ludności polskiej. Robotnicy byli przekonani możliwości
 wojny walczą o poprawę bytu, gdyż wszelkie wieś, zabronie
 i drogi były zabronione. W transzjach miejskich wy-
 brachi drogi w 1942 r. w wyniku czego gestapo wy-
 stawiali a kategorycznych robotników wraz z dyrektorem
 i wyznaczyli ich

Wiem od znajomych, iż w fabrykach pracujących
 dla niemieckiego wyżywienia było również niedostateczne
 przy takich samych warunkach pracy jak u nas.
 Robotników, którzy nie wykonywali dość gorliwie
 pracy, bracka którzy korytkowali warunki pracy lub
 pracę wyznaczano do Treblinki. Mój znajomy, któ-
 rego Górecki, rzemieślnik zatrudniony w ophiżanych
 zakładach na Grochowie, został wyznaczony na dwa
 miesiące do Treblinki za to, że korytkował pracę,
 która w fabryce dawa robotnikom. Z Treblinki
 wrócił chory i niezdolny do pracy, gdyż w obozie
 nie dane było więźniom nie pracować, synagoga

Wajcman

pracy nadmiernej: tylko przez przymus.

W Cadrze dystryktu wprowadzili instrukcję Werschuttsa do fabryk pod zarządkiem mennickim. Werschuttsa musi pilnować, by Polacy pilnie pracowali, mi spórawiali się: mi dopuszczali do kradzieży. Ryzyk w fabrykach był wojakowy: robotnikom - Polakom. mi rosło być o naszt zabijania się na śmierć, aby pozostawić je sobie. Werschuttsa cwał do okoliczności obchodzących: robotnikami: byli, szczeni psami, zamykali w bunkrach, wyszłali do obozów.

W fabryce „Belgijska półka Akcyjna” odbywał się masowe aresztowanie od października 1940 r. do kwietnia 1941 r. W październiku 1940 r. przyjechali do fabryki gestapowcy wojakowi i cywili, obceyli cały teren, w wszystkich pracowniach zgromadzili do portu: a ludzi wyselektowali 18 nazwisk robotników, których zaraz aresztowano. Na miejscu od razu niektórych było: Kabanow, Wosytkich zamieszono na Pawiak, między nimi najstarsi są Karol Wójcik, zastępcy dyktora komunio-dyktury, i wybitny czołowiek związków zawodowych. Od osób zwolnionych z Pawiaka do szpitalu się, że wszyscy zabitymi robotnicy byli Polacy: Kabanow i Wosytkich ich do Dawidowic, gdzie zginęli. Co im aresztowano - tego mi wiem; sadzą, że jedyni pracownicy w związkach zawodowych: w organizacjach politycznych, gdyż byli to ludzie uczciwi, którzy mi popełniali przestępstwa postpolitycznych.

Wkrótce nastąpiły w naszej fabryce dalsze aresztowania. Na 150 robotników aresztowano

Wojcik

wydziałach, a których tylko pięciu
odpowiedzialności za przesładowania robotników posiada
Fischer, jako szef dystryktu, gdyż z nim podlegały
władze policyjne.

skreślono "wydziałowych." Dopisano: "opierani"
"pragmatu"

Skup

Wyjechał

Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów